

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1938 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående behandlingen av politiska flyktingar i vårt land.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft tre inom riksdagen väckta till lagutskott hänvisade motioner, nämligen dels från första kammaren nr 175 av herr *Bergman*, dels ock från andra kammaren nr 283 av herrar *Tengström och Johanson* i Huskvarna samt nr 333 av herr *Tengström*.

I *motionerna I: 175 och II: 333*, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t »anhålla om förslag att genom tillsättande av statliga kuratorer för de politiska flyktingarna inrätta ett organ mellan dessa och polismyndigheterna».

I *motionen II: 283* har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning med förslag till sådan ändring av fattigvårdslagen, att dennas bestämmelser om utländsk medborgare, som är politisk flykting, komma i närmare överensstämmelse med andan och innebörden i utlänningslagen den 11 juni 1937.

I fråga om de skäl, motionärerna anført till stöd för sina yrkanden, får utskottet i den mån redogörelse därför ej lämnas nedan hänvisa till motionerna.

Till ledning vid bedömandet av de i motionerna behandlade spörsmålen anser sig utskottet böra lämna följande redogörelse.

Enligt den numera upphävida lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas hänfördes till politiska flyktingar endast sådana utlännningar, som i sitt hemland sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott. I gällande utlänningslag, vilken trätt i kraft den 1 januari 1938, avses däremot med politisk flykting envar, som av politiska orsaker flytt från sitt hemland.

I den av särskilt tillkallade sakkunniga den 12 december 1936 avgivna utredningen angående revision av 1927 års utlänningslag m. m. (stat. off. utr. 1936: 53) upptogs även flyktingsproblemet till behandling.

I proposition nr 269 till 1937 års riksdag med förslag till ny utlänningslag anförde föredragande departementschefen, statsrådet Westman, rörande de politiska flyktingarna i anledning av de sakkunnigas uttalanden härutinnan bland annat:

Flyktingsproblemet är av synnerligen ömtålig beskaffenhet. Det beklagansvärda läge, vari en flykting ofta befinner sig, föranleder att man å hans

fall måste anlägga delvis andra synpunkter än när det gäller övriga utlänningar. Men å andra sidan innebär den omständigheten att flyktingarnas antal för närvarande är stort i Europa, att flyktingsproblemet icke kan bedömas uteslutande ur humanitära synpunkter. Som socialstyrelsen framhållit är det icke nog med att en flykting tillerkännes rätt att uppehålla sig här i riket; i många fall måste man även tillse att han erhåller arbete, varmed han kan försörja sig. Den stora omfattning flyktingströmmen i Europa antagit gör att frågan om flyktingarnas behandling bör upptagas inför internationellt forum. Så har också skett i det under Nationernas förbunds ledning pågående internationella samarbetet på ifrågavarande område. De sakkunniga ha uttalat, att Sverige bör deltaga däri, i den mån dess medverkan kunde vara till nytta och dess intressen därtill föranledde. Därvid borde man dock från svensk sida icke ikläda sig förpliktelser, ägnade att inskränka friheten att föra den immigrationspolitik, som vid varje särskild tidpunkt kunde finnas lämplig. Sveriges hittills förda politik vittnade för övrigt om en långtgående villighet att tillgodose humanitära hänsyn. Det vore emellertid givet, att en avvägning måste ske mellan å ena sidan dessa hänsyn, därvid särskilt borde beaktas de risker, den enskilde flyktingen löpte vid ett återsändande till hemlandet, samt å andra sidan de olägenheter härvaron av viss flykting eller av ett avsevärt större antal flyktingar kunde vålla riket. Till dessa uttalanden kan jag ansluta mig.

Utskottet övergår härefter till att redogöra för innehållet i vissa stadganden i gällande utlänningslag och fattigvårdslag m. m. av intresse i förevarande sammanhang.

1937 års utlänningslag innehåller i 20, 24, 30, 36 och 37 §§ vissa bestämmelser, som taga sikte på de politiska flyktingarna. Även 26 och 31 §§ äro i detta sammanhang av intresse.

Bestämmelserna i 20 och 24 §§ utlänningslagen sammanhånga med utlännings *avvisning* från riket, som i allmänhet äger rum redan vid gränsen eller i allt fall snarast möjligt efter det utlänningsinkomst på svenskt område. Beslut om avvisning meddelas i regel av vederbörande polismyndighet. I 20 § stadgas emellertid, att om polismyndighet finner anledning till avvisning men utlänningsinkomst påstår, att han av politiska orsaker flytt från annat land och att han ankommit därifrån eller från land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land, skall polismyndigheten, där ej med skäl kan antagas, att påståendet är oriktigt, ofördröjligen göra anmälan hos socialstyrelsen, som beslutar om avvisning skall ske. I avvaktan på styrelsens beslut äger polismyndigheten taga utlänningsinkomsten i förvar eller ställa honom under uppsikt, och skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas därom. Enligt 24 § skall avvisad person, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg föras ur riket. Den avvisade bör befordras till det land, varifrån han hit ankommit, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att han utvisats eller av politiska orsaker flytt därifrån eller att han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land, varifrån han av politiska orsaker flytt. Kan avvisning ej verkställas genast, må, intill dess sådant kan ske, polismyndigheten taga utlänningsinkomsten i förvar eller ställa honom under uppsikt. Länsstyrelsen skall ofördröjligen underrättas därom. I tivelaktiga fall eller

där svårighet möter för beslutets verkställande skall underrättelse ofördröjligen lämnas länsstyrelsen, som, där så finnes erforderligt, har att i sin tur överlämna ärendet till socialstyrelsens avgörande.

I fråga om utlännings *förpassning* ur riket, som beslutas av socialstyrelsen (25 §) och verkställs genom länsstyrelsens försorg (30 §), stadgas i 26 §, att vid bedömandet, huruvida förpassningsbeslut enligt samma paragraf bör meddelas, skäligen hänsyn skall tagas till utlänningsens levnads- och familjeförhållanden samt längden av den tid han vistats här i riket. Har förpassningsbeslut meddelats, bör enligt 30 § utlännen befordras till sitt hemland, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att han av politiska orsaker flytt därifrån. Kan utlännen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land, varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet eller han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land, varifrån han av politiska orsaker flytt. Kan förpassning ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, länsstyrelsen förordna, att utlännen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande skall länsstyrelsen överlämna ärendet till socialstyrelsens avgörande.

Beträffande utlännings *utvisning* från riket hava i 31 och 37 §§ angivits de särskilda omständigheter, som kunna föranleda utvisning. Förordnande om utvisning meddelas i allmänhet av länsstyrelse (31 §), genom vars försorg utvisningen verkställs (36 §). I vissa fall äger endast Konungen besluta om utvisning och förordnar då i fråga om verkställigheten efter omständigheterna (37 §). Utlännen må ej befordras till land, varifrån han av politiska orsaker flytt eller till land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land (36 och 37 §§). Kan länsstyrelsens utslag ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, länsstyrelsen förordna, att utlännen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för utslagets verkställande, skall länsstyrelsen i ärendet göra anmälan hos Konungen (36 §).

I 31 § i utlänningslagen uttalas, att om hemsändande av utlännen, som faller fattigvården till last, är särskilt stadgat. Detta spörsmål regleras följaktligen ej av utlänningslagen utan av annan lagstiftning.

Enligt 60 § 1 mom. *fattigvårdslagen* äger kommun rätt att erhålla gottgörelse av staten för fattigvård, som enligt 1 § lämnats utlännen. Såsom förutsättning härför gäller enligt 61 § 2 mom. bland annat, att kommunen inom fjorton dagar efter den dag, då fattigvården började utgå, hos länsstyrelsen gör framställning om den nödställdes sändande till hemlandet. Försittes nyssnämnda tid, skall rätt till ersättning för fattigvård, som utgivits mer än fjorton dagar före det ansökning gjorts hos länsstyrelsen, anses förfallen.

I fattigvårdslagen stadgas vidare, att Konungen må med främmande makt under förutsättning av ömsesidighet träffa överenskommelse om behandling av dess undersåtar här i riket i fattigvårdshänseende och om gottgörelse

för därvid uppkommen kostnad. Med Danmark, Finland och Norge har på grund härav den 25 oktober 1928 träffats en konvention, som bl. a. innebär, att endast under vissa omständigheter hemsändning skall tillgripas och att hemlandet skall efter vissa regler ersätta vistelselandet dess utgifter för understöd till medborgare från de andra länderna. Rörande konventionens närmare innehåll torde följande uppgifter böra lämnas:

Enligt denna konvention äger vistelselandet, om den lämnade fattigvården är stadigvarande, att enligt de närmare reglerna i konventionen och med de i densamma nämnda undantagen påfordra, att den nödställda mottages i hemlandet eller att ersättning utgives för fattigvården.

Är fattigvården tillfällig, kan endast ersättning ifrågakomma, med mindre den nödställda själv gör framställning om att bli hemsänd.

Såsom stadigvarande fattigvård skall i konventionen anses fattigvård, som både vistelselandets och hemlandets myndigheter antaga komma att erfordras under minst ett helt år, räknat från det fattigvården började utgå, eller som faktiskt varit erforderlig under minst ett år. Tillfälliga avbrott under årets lopp frångår dock icke fattigvården dess karaktär av stadigvarande.

All annan fattigvård, som lämnas i enlighet med konventionen, anses såsom tillfällig.

Har medborgare i ett av de fördragsslutande länderna före fyllda fyrtio-åtta år inflyttat i något av de andra länderna och därefter utan avbrott varit bosatt där under tio år, äger vistelselandet icke att på grund av fattigvård, som lämnas honom, medan han är alltjämt är bosatt i landet, påfordra hans hemsändande. Tillfällig frånvaro från det land, där han är bosatt, kommer härvid icke i betraktande.

Vad sålunda överenskommit äger dock icke tillämpning för det fall, att den nödställda under oförmälda tid av tio år åtnjutit stadigvarande fattigvård eller undergått frihetsstraff, som uppgått till minst sextio dagar.

Föreligger icke enligt vad ovan sagts hinder för den nödställdes hemsändning, skall likväl tagas i övervägande, huruvida de föreliggande omständigheterna tala för att hemsändning ej bör äga rum och att ersättning i stället bör utgå. Därest sådana omständigheter äro för handen, skall genom överenskommelse mellan länderna i varje särskilt fall bestämmas, om ersättning skall träda i stället för hemsändning.

Vid avgörandet härav skola humanitära hänsyn i första rummet vinna beaktande. I regel bör hemsändning undvikas och ersättning träda i stället, om hemsändning skulle medföra, att nära anhöriga skiljas från varandra, om den nödställda nått en framskriden ålder och länge vistats i landet, eller om hemsändning icke kan företagas utan men för den nödställdes hälsa.

Vill vistelselandet i anledning av lämnad fattigvård hemsända den nödställda eller påfordra ersättning för fattigvården, skall framställning där-om göras hos hemlandet. Sådan framställning göres i Sverige av vederbörande länsstyrelse samt insändes till motsvarande myndighet i hemlandet inom vars område den nödställda kan antagas äga hemortsrätt.

Beslut rörande hemsändande av nödställda utlänningar, som icke äro danska, norska eller finska medborgare eller med dem i nyssnämnda konvention jämställda, fattas enligt en av Kungl. Maj:t den 23 februari 1934 utfärdad kungörelse av länsstyrelsen, om denna finner, att hemsändning ej bör äga rum. Vid prövningen av hemsändningsfrågan har länsstyrelsen att iakttaga, att i regel hemsändning icke bör äga rum, om densamma skulle med-

föra, att nära anhöriga skiljas från varandra, om den nödställd nått en framskriden ålder och länge vistats i landet, om nödställd är änka eller frånskild hustru och vid äktenskapets ingående var svensk medborgare, om hemsändning icke kan företagas utan men för den nödställdes hälsa eller om eljest humanitära skäl tala emot hemsändningen. Finner länsstyrelsen, att hemsändning bör äga rum, har länsstyrelsen att underställa hemsändningsfrågan Kungl. Maj:ts prövning.

Genom *proposition nr 260 till årets riksdag* har framlagts förslag till lag angående rätt för Konungen att meddela förordnande om vissa förmåner åt statslösa med flera. Förslaget innebär, att om Konungen jämlikt stadgande i lag eller särskild författning äger under förutsättning av ömsesidighet förordna, att viss förmån skall tillkomma medborgare i annat land, Konungen jämväl skall äga förordna, att sådan förmån skall tillkomma personer, vilka icke någonstädes äga medborgarskap eller, ehuru de äga medborgarskap, icke åtnjuta sitt hemlands beskydd. Vid meddelande av sådant förordnande skall Konungen föreskriva de villkor och bestämmelser, som må anses erforderliga. Dyligt förordnande må emellertid ej, med mindre särskilda förhållanden föranleda till annat, avse annan än den som stadigvarande vistas i riket. Lagen skall träda i kraft genast efter utfärdandet.

I propositionen upplyses, att socialstyrelsen uppskattat antalet statslösa och därmed jämförliga personer, som vistas i vårt land, inbegripet flyktingar som ännu inneha gällande hemlandspass, till bortåt 5,000.

I berörda proposition uttalar föredragande departementschefen, statsrådet Westman, bland annat:

Såsom av den föregående redogörelsen framgår har vårt land i följd av världskriget och därefter inträffade händelser fått inom sina gränser mottaga ett icke ringa antal statslösa och med dem jämförliga personer. Deras ställning har hittills föga beaktats av vår lagstiftning. Genom det arbete som bedrivits inom Nationernas Förbund för att bereda de politiska flyktingarna en mera tryggad existens har frågan om de statslösas behandling i olika avseenden aktualiserats. Det måste anses angeläget, att även Sverige ger sitt stöd åt de internationella strävandena på detta område. Utgångspunkten bör härvid vara, att de humanitära synpunkterna beaktas i den mån så kan ske utan åsidosättande av vårt lands egna intressen. Möjlighet att mot icke önskvärda utläningar föra en restriktiv politik måste alltid stå öppen. I detta sammanhang torde böra erinras om den befogenhet som den nya utlänningslagens regler om utlännings rätt att inkomma och vistas i riket giver myndigheterna i syfte att förhindra invandring till vårt land av mindre önskvärda element.

Den behandling, statslösa och med dem jämförliga personer med tillämpning av gällande bestämmelser hittills erhållit hos oss, torde kunna betecknas såsom välvillig. Liksom andra utläningar, som vistas här, ha de sålunda tillgång till fattigvård, barnavård och sjukvård, och med avseende å arbetstillstånd har, såsom av socialstyrelsens yttrande framgår, en för dem förmånlig politik tillämpats. Emellertid äro de sämre ställda än andra utläningar därigenom att de i allmänhet äro utestängda från möjligheten att

erhålla åtskilliga förmåner, vilka enligt överenskommelser, träffade av Konungen under förutsättning av reciprocitet, kunna tillkomma medborgare i annat land. Huvudsyftet med den nu ifrågasatta lagstiftningen är att för statslösa och med dem jämförliga personer öppna tillgång till förmåner av nu angiven natur, vilka utgå vid ålderdom, sjukdom, olycksfall, lyte, invaliditet och arbetslöshet.

Propositionen nr 260 har behandlats av konstitutionsutskottet, som i ett den 20 maj 1938 avgivet utlåtande, nr 18, tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet har därvid anfört:

Sverige har i följd av världskriget och därefter inträffade händelser inom sina gränser mottagit ett icke ringa antal statslösa och politiska flyktingar. Vår lagstiftning har hittills föga beaktat deras ställning. Den behandling ifrågavarande personer erhållit hos oss torde ändå i stort sett kunna betecknas såsom välvillig. De hava sålunda i likhet med andra utlänningar, som vistats här, kunnat komma i åtnjutande av fattigvård, barnavård och sjukvård; med avseende på arbetstillstånd har en för dem förmånlig politik tillämpats. De statslösa och de politiska flyktingarna hava dock i vissa hänseenden varit sämre ställda än andra utlänningar, därigenom att de i allmänhet varit utestängda från möjligheten att erhålla åtskilliga förmåner, vilka enligt överenskommelser, träffade av Konungen under förutsättning av reciprocitet, tillkomma eller kunna tillkomma medborgare i annat land. Det i den nu förevarande propositionen framlagda lagförslaget huvudsyfte är enligt föredragande departementschefens uttalande, att för de statslösa och med dem jämförliga personer efter Konungens förordnande öppna tillgång till förmåner av angiven art, vilka utgå vid ålderdom, sjukdom, olycksfall, lyte, invaliditet och arbetslöshet. Det principiellt berättigade i en lagstiftning med dylikt syftemål läser icke kunna bestridas. Humanitära skäl tala för att Sverige i sin mån bidrager till de från Nationernas förbund utgående strävandena att förbättra de statslösas och de politiska flyktingarnas i flera hänseenden bekymmersamma ställning. De senare befinna sig i ett vida sämre läge än sina forna landsmän och flertalet utlänningar överhuvud taget, vilka icke äro berövade bistånd från myndigheterna i det egna landet. Ehuru lagförslaget å ena sidan beaktar de humanitära synpunkterna på flyktingsfrågan m. m., riskerar man å andra sidan icke genom ett bifall till detsamma, att vårt lands egna intressen behöva åsidosättas. Möjligheten att mot icke önskvärda utlänningar föra en restriktiv politik kvarstår allttjämt. Den nya utlänningslagen, vars regler icke skulle rubbas av den nu föreslagna lagstiftningens genomförande, förlänar nämligen myndigheterna betydande möjligheter i syfte att förhindra invandring till vårt land av mindre önskvärda element. Utöver vad som redan anförts finner sig utskottet endast föranlåtet uttala det önskemålet, att frågan, om icke staten skäligen borde åtaga sig hela den kostnad som den föreslagna lagstiftningens genomförande skulle medföra, synes vara förtjänt att tagas under förnyat övervägande.

Vid utskottets utlåtande ha fogats fyra reservationer.

Riksdagen har den 25 maj 1938 bifallit propositionen.

Motionerna.

I *motionerna I: 175 och II: 333* anföres i huvudsak följande:

De politiska flyktingarna befinna sig ofta i en beklagansvärd situation. Vänligt och naturligt är, att flyktingen icke äger kännedom om de spörsmål, som äro förknippade med hans vistelse i vårt land. Det skulle sålunda kunna inträffa och har också inträffat, att för flyktingar, som den allmänna opinionen av humanitära skäl icke kan hysa någon motvilja mot att härbärgera här i riket, på grund av missförstånd, förväxling eller andra tillfälliga orsaker möjligheten att uppehålla sig i vårt land försvärats. I en petition, som den 4 mars 1937 överlämnades till statsrådet och chefen för justitiedepartementet av representanter för ett flertal flyktingshjälpsorganisationer, framskymtar tanken på ett officiellt organ mellan flyktingarna och polismyndigheterna, som skulle ha till uppgift att vid flyktingars inresa omedelbart undersöka flyktingarnas förhållanden och kostnadsfritt meddela dem råd och upplysningar samt förklara för dem, vad de ha att iakttaga i sin ställning till myndigheterna enligt lag och rättspraxis. Detta organ borde även kunna vara till en viss nytta, när det gäller att diagnostisera den inresande utlänningens karaktär av politisk flyktning. Det samarbete, som hittills ägt rum mellan myndigheterna och de speciella flyktingsorganisationerna i landet, har givetvis varit beroende av polismyndighetens subjektiva välvilliga hållning. Ingen garanti finnes dock, att flyktingarnas sak vid varje tillfälle och på varje ort får den ur alla synpunkter önskvärda objektiva behandling, som ett samarbete innebär. Det skulle därför vara av betydelse, om lämpliga representanter för den frivilliga flyktingshjälpen kunde tillerkännas en statligt officiell ställning som kuratorer.

I anslutning till de båda sistnämnda motionerna må erinras om att de sakkunniga för revision av 1927 års utlänningslag även diskuterade frågan om handläggningen av ärendena angående politiska flyktingar. De sakkunniga uttalade därvid bland annat, att några bestämda regler ej torde böra givas i fråga om det närmare förfarandet för erhållande av uppgifter, som erfordrades för prövning av frågan om flyktingskap. I samband därmed erinrades om de goda resultat, som hittills erhållits genom samarbete med de speciella flyktingsorganisationerna.

I den av motionärerna omförmälda petitionen till statsrådet och chefen för justitiedepartementet framhölls med anledning av de sakkunnigas uttalande om samarbetet med flyktingsorganisationerna, att representanter för sådana organisationer borde tillerkännas ställning som kuratorer för att bistå flyktingarna.

I *motionen II: 283* erinras om kommuns skyldighet att påkalla hemsändning av utlänningslag för att få ersättning av statsmedel för fattigvård åt denne, varefter anföres hl. a.:

För ur sociala, intellektuella och moraliska synpunkter acceptabla politiska flyktingar, som på grund av vidriga omständigheter råkat i ekonomisk misär och som enligt andan och ordalagen i den nya utlänningslagen måste betraktas med en viss humanitär hänsyn, innebär den så igångsatta fattigvårdsproceduren motsatsen till humanitet. I realiteten leder nämligen fattigvårdsstyrelsens framställning ofta icke till avsett resultat. Utlänningslagen lägger nämligen hinder i vägen härför. Vederbörande flykting får näm-

ligen icke sändas till hemlandet, om landet är avlägset eller han lämnat det av politiska orsaker. I vissa fall får han icke ens förpassas till det land, varifrån han inkommit i riket (Utlänningslagen § 30). I dylika fall må länsstyrelsen förordna, att utlänningen tages i förvar eller ställes under uppsikt. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande skall K. B. överlämna ärendet till socialstyrelsens avgörande. I de flesta fall kan sålunda fattigvårdsstyrelsens begäran ej effektueras. Förfaringsättet kan karakteriseras såsom tidsödande och oftast resultatlöst för myndigheterna och som onödigt brutalt mot den politiske flyktingen.

Slutligen torde böra erinras om att chefen för socialdepartementet efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 januari 1938 tillsatt en kommitté med uppdrag att verkställa en översyn av socialvården. I direktiven framhålles såsom en huvuduppgift revision av fattigvårdslagen.

Utskottet.

I anledning av motionen II: 283 vill utskottet till en början erinra om 31 § sista stycket i 1937 års utlänningslag, där det i fråga om hemsändning av utlänning, som fallit fattigvården till last, hänvisas till vad därom är särskilt stadgat. Denna fråga regleras följaktligen ej i utlänningslagen utan i fattigvårdslagen och de särskilda bestämmelser, som ansluta sig till denna. Enligt fattigvårdslagen gäller såsom förutsättning för kommuns rätt att av staten erhålla gottgörelse för fattigvård åt den som ej är svensk medborgare, att kommunen hos länsstyrelsen gjort framställning om den nödställdes hemsändande. Enligt den i utskottets redogörelse omförmälda kungl. kungörelsen den 23 februari 1934 får hemsändning av utlänning, som fallit fattigvården till last, i regel icke ske, om humanitära skäl tala emot hemsändningen. Finer länsstyrelsen vid prövning av samtliga föreliggande omständigheter, att hemsändning ej bör äga rum, äger länsstyrelsen att meddela beslut i ärendet. I motsatt fall har länsstyrelsen att underställa hemsändningsfrågan Kungl. Maj:ts prövning. På grund härav torde hemsändning av politisk flykting, som erhållit fattigvård, i regel icke ifrågakomma. Enligt fattigvårdskonventionen den 25 oktober 1928 med Danmark, Finland och Norge gälla särskilda bestämmelser rörande hemsändning av medborgare i dessa länder och vissa med dem jämställda personer. I såväl kungörelsen som konventionen saknas den i gällande utlänningslag i fråga om avvisning, förpassning och utvisning givna bestämmelsen, att utlänning ej må befordras till land, varifrån han av politiska orsaker flytt, eller till land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land.

Enligt utskottets mening kan det ifrågasättas, huruvida den i fattigvårdslagen föreskrivna skyldigheten för kommun att göra framställning om utlännings hemsändning för att kunna erhålla ersättning av statsmedel för fattigvård åt denne lämpligen bör under alla omständigheter upprätthållas. Förhållandena kunna i det särskilda fallet vara sådana, att det redan från början står klart, att hemsändning icke rimligen bör äga rum. Att under dylika omständigheter igångsätta ett förfarande, som formellt åsyftar utlännings hemsändande, torde icke vara lämpligt. Utskottet vill även ifrågasätta, huruvida ej de i anslutning till fattigvårdslagen meddelade bestämmelserna

om utlännings hemsändning böra för vinnande av bättre överensstämmelse med gällande utlänningslag kompletteras med ett stadgande, att utlännning icke må befordras till land, varifrån han av politiska orsaker flytt, eller till land, varest han icke kan anses åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land.

Såsom utskottet ovan erinrat har åt en i början av innevarande år tillsatt kommitté uppdragits att verkställa en översyn av socialvården. I direktiven för kommitténs arbete har såsom huvuduppgift angivits bland annat revision av fattigvårdslagen. Vidare uttalas, att vissa angelägna jämkningar i gällande lagstiftning, vilka kunna ske utan att förrycka utredningsarbetets allmänna planläggning, icke böra undanskjutas, till dess resultatet av detta arbete i dess helhet föreligger.

Det i motionen II: 283 framförda spörsmålet torde falla inom socialvårds-kommitténs arbetsområde. Enligt utskottets mening vore det lämpligt, om kommittén inom en nära framtid till prövning upptog frågan om hemsändning av utlännningar, som fallit fattigvården till last, samt att de av utskottet ovan anförda synpunkterna därvid bleve föremål för övervägande. Utskottet vill för sin del framhålla önskvärdheten av att de förslag, vartill denna prövning kan föranleda, om möjligt framläggas utan att resultatet av arbetet å revisionen av fattigvårdslagen i dess helhet avvaktas.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla, att motionen II: 283 överlämnas till socialvårds-kommittén.

Vad därefter angår den i motionerna I: 175 och II: 333 framförda frågan om statliga kuratorer för de politiska flyktingarna vill utskottet erinra om att detta spörsmål på grund av en enskild framställning var föremål för beaktande vid den nya utlänningslagens tillkomst utan att föranleda någon åtgärd från statsmakternas sida. Den nya utlänningslagen, som trätt i kraft den 1 januari innevarande år, präglas, såsom framgår av utskottets redogörelse, av en humanitär inställning till de politiska flyktingarna. Enligt utskottets mening böra erfarenheterna av denna lagstiftning avvaktas. Utskottet anser följaktligen skäl icke för närvarande föreligga för riksdagen att göra någon framställning till Kungl. Maj:t i förevarande ämne.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om det förslag till lag angående rätt för Konungen att meddela förordnande om vissa förmåner åt statslösa m. fl., som framlagts i propositionen nr 260 till årets riksdag och som av riksdagen den 25 maj 1938 bifallits. Detta förslag innebär, att om Konungen jämlikt stadgande i lag eller särskild författning äger under förutsättning av ömsesidighet förordna, att viss förmån skall tillkomma medborgare i annat land, Konungen jämväl skall äga besluta, att sådan förmån skall tillkomma personer, vilka icke någonstades äga medborgarskap eller, ehuru de äga medborgarskap, icke åtnjuta sitt hemlands beskydd. Dylikt förordnande må emellertid ej, såvitt ej särskilda förhållanden föreligga, avse annan än den som stadigvarande vistas i riket. Genom denna lagstiftning

skapas möjligheter för Kungl. Maj:t att i olika hänseenden förbättra de politiska flyktingarnas villkor inom landet.

Utskottet får sålunda hemställa,

1) att riksdagen, i anledning av motionen II: 283, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville överlämna motionen till socialvårdskommittén för att tagas under överbägande vid fullgörandet av dess uppdrag;

2) att motionen II: 283, i den mån den icke blivit beaktad genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

3) att motionerna I: 175 och II: 333 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 maj 1938.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Hagman, P. Sandström, Knut Petersson, Västberg, John Gustavson, Sten* och *Ekströmer*;

från andra kammaren: herrar *Hage, Hallagård, Molander* och *Sandström* i Härnösand, fröken *Hesselgren*, herr *Holm* samt fru *Johansson*.
